

Sygn. akt II CK 170/04

**WYROK
W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ**

Dnia 9 grudnia 2004 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Henryk Pietrkowski (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Mirosław Bączyk

SSN Marian Kocon

Protokolant Anna Banasiuk

w sprawie z powództwa Banku Spółki Akcyjnej
przeciwko E.Z.

o zapłatę,

po rozpoznaniu na rozprawie w Izbie Cywilnej w dniu 9 grudnia 2004 r.,

kasacji pozwanego od wyroku Sądu Apelacyjnego

z dnia 7 listopada 2003 r., sygn. akt [...],

**oddala kasację i przyznaje adw. Z.K. - prowadzącemu
Kancelarię Adwokacką w K. od Skarbu Państwa - Sądu
Apelacyjnego kwotę 3.600 (trzy tysiące sześćset) zł tytułem
kosztów nie opłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu w
postępowaniu kasacyjnym.**

Uzasadnienie

Sąd Apelacyjny wyrokiem z dnia 7 listopada 2003 r. oddalił apelację pozwanego E.Z. od wyroku Sądu Okręgowego w K. z dnia 29 stycznia 2003 r., na podstawie którego uchylony został w stosunku do tego pozwanego nakaz zapłaty i zasądzona została od niego na rzecz strony powodowej kwota 1.060.442,29 z odsetkami od dnia 20 sierpnia 2001 r. z zastrzeżeniem, że odpowiedzialność E.Z. jest solidarna z pozwanym D.F.

Według dokonanych ustaleń D.F. na podstawie umowy kredytowej z dnia 27 marca 2000 r. uzyskał w banku będącym poprzednikiem prawnym strony powodowej kredyt w kwocie 1.000.000 zł z przeznaczeniem na dokończenie budowy osiedla mieszkaniowego na nieruchomości stanowiącej własność E.Z. Zabezpieczeniem kredytu był weksel *in blanco* wystawiony przez D.F., jako kredytobiorcę, a poręczony przez E.Z. W tym samym dniu pozwani podpisali deklarację wekslową, w której wyrazili zgodę na wypełnienie przez powoda weksla w każdym czasie w razie niespłacenia kredytu zgodnie z warunkami umowy. Zabezpieczeniem kredytu była także hipoteka zwykła na kwotę 1.000. 000 zł na nieruchomości E.Z., na której budowane było osiedle mieszkaniowe.

D.F. posiadając pełnomocnictwo udzielone przez E.Z. upoważniające go do podejmowania wszelkich czynności prawnych, dotyczących wspomnianej nieruchomości, zawarł z powodowym Bankiem w dniu 25 stycznia 2001 r. aneks do umowy kredytowej, na mocy którego zobowiązał się do przeprowadzenia wszystkich transakcji bezgotówkowych poprzez rachunek prowadzony w powodowym Banku, jak również przyjmowania na ten rachunek należności za sprzedaż wybudowanych domów. W kilka dni później powodowy Bank wyraził zgodę na bezobciążeniowe wyłączenie kilku działek z księgi wieczystej prowadzonej dla nieruchomości, na której budowane było osiedle mieszkaniowe. Pozwany D.F. sprzedał te działki wraz z wybudowanymi na nich domami nie przekazując bankowi żadnych kwot. Takie postępowanie pozwanego spowodowało wystąpienie powodowego Banku z żądaniem, będącym przedmiotem sporu.

Sądy obu instancji uznały, że odpowiedzialność pozwanego w stosunku do strony powodowej wynika wyłącznie z poręczenia wekslowego, objętego regulacją zawartą w art. 30-32 prawa wekslowego. Dokonując takiej kwalifikacji prawnej Sąd Apelacyjny nie podzielił stanowiska E.Z., według którego Bank wyrażając zgodę na zwolnienie od obciążeń hipotecznych gruntów, na których budowane były domy, wyzbył się zabezpieczenia umożliwiającego uzyskanie zaspokojenia bez potrzeby żądania wykonania zobowiązania przez E.Z. Okoliczność ta – w ocenie pozwanego E.Z. – uwalnia go z mocy art. 887 k.c. od odpowiedzialności w stosunku do strony powodowej. Sąd Apelacyjny podniósł, że zobowiązanie poręczyciela wekslowego ma charakter abstrakcyjny, niezależny od łączących strony stosunków kauzalnych, a jego skutki reguluje wyłącznie prawo wekslowe; poręczenia złożonego na ważnym wekslu nie można zatem traktować jako udzielonego poręczenia cywilnego w rozumieniu art. 876 k.c. Skutkiem udzielenia poręczenia wekslowego, także na wekslu gwarancyjnym, jest powstanie zobowiązania awalisty, przy czym jest to odpowiedzialność samodzielna materialnie, niesubsydiarna, solidarna i jedynie w ograniczonym stopniu uzależniona od zobowiązania głównego (tzw. akcesoryjność formalna).

Kasacja pozwanego E.Z. oparta została na podstawie naruszenia art. 227, 233, 495¹ § 1 k.p.c. wskutek odmowy zbadania stosunku podstawowego łączącego strony, przez co pozwany pozbawiony został możliwości wykazania, że weksel wypełniony został niezgodnie z deklaracją wekslową. Skarżący zarzucił także naruszenie art. 10, 17, 30, 32 prawa wekslowego przez błędną ich wykładnię i w konsekwencji niewłaściwe zastosowanie. Żądał uchylecia zaskarżonego wyroku oraz wyroku Sądu Okręgowego i przekazanie sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia o kosztach postępowania kasacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Kasacja nie ma usprawiedliwionych podstaw. Punktem wyjścia przy ocenie zarzutów powołanych w ramach obu podstaw kasacyjnych jest określenie charakteru zobowiązania poręczyciela wekslowego. W doktrynie i judykaturze jednolicie przyjmuje się, że zobowiązanie poręczyciela wekslowego cechuje się abstrakcyjnością i bezwarunkowością. Zobowiązanie osoby podpisanej na wekslu

jest samodzielne (art. 7 pr. weksl.). Byt prawny poręczenia wekslowego nie zależy w gruncie rzeczy od istnienia zobowiązania dłużnika głównego. Zależy on od złożenia podpisu na wekslu. Przez udzielenie poręczenia wekslowego nawiązuje się stosunek wekslowy między poręczycielem a remitentem, a nie między poręczycielem a poręczonym (wystawcą), tych ostatnich łączy natomiast stosunek cywilny, w ramach którego może dojść do rozliczeń. Przytoczonych reguł charakterystycznych dla poręczenia wekslowego nie można – wbrew stanowisku zaprezentowanemu w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku – przenosić wprost na stosunek poręczenia wekslowego powstałego wskutek poręczenia na wekslu gwarancyjnym *in blanco*. W doktrynie i judykaturze panuje zgoda co do tego, że w stosunku zachodzącym między wystawcą a pierwszym posiadaczem weksla *in blanco* (remitentem) zostaje częściowo złagodzona abstrakcyjność zobowiązania wekslowego. Oznacza to pewne złagodzenie surowości zobowiązania wekslowego wystawcy weksla, a zatem także poręczyciela, nie może bowiem odpowiedzialność poręczyciela być surowsza od odpowiedzialności dłużnika.

Weksle gwarancyjne *in blanco* wykorzystywane są, między innymi, dla zabezpieczenia wierzytelności oraz ewentualnych roszczeń o naprawienie szkody lub roszczeń o zwrot udzielonego kredytu. Najczęściej osoba, której udzielane jest zabezpieczenie, otrzymuje weksel *in blanco* (art. 10 pr. weksl.), z upoważnieniem do jego wypełnienia przez wpisanie w nim kwoty, na którą opiewa zabezpieczona wierzytelność, jako sumy wekslowej, i dnia wymagalności zabezpieczonej wierzytelności, jako terminu płatności weksla, oraz innych postanowień, niezbędnych w myśl art. 1 lub art. 101 pr. weksl. Upoważnienie to stanowi element porozumienia osoby wręczającej weksel *in blanco* i jego odbiorcy. Jeżeli oświadczenie osoby wręczającej weksel *in blanco* ma formę pisemną, wspomniane porozumienie nazywane jest zwyczajowo deklaracją wekslową.

W następstwie wypełnienia weksla *in blanco* zgodnie z porozumieniem co do jego uzupełnienia powstaje zobowiązanie wekslowe osoby podpisanej na wekslu *in blanco* (wręczającej ten weksel) o treści określonej w tekście powstałym na skutek wypełnienia. Odbiorca weksla *in blanco* uzyskuje zatem z mocy porozumienia co do jego uzupełnienia uprawnienie do spowodowania powstania - przez swe, podejmowane we własnym imieniu działanie - zobowiązania wekslowego osoby,

która złożyła podpis na wekslu *in blanco*. Działanie to ma charakter jednostronnej czynności prawnej. Wynikająca z porozumienia osoby wręczającej weksel *in blanco* i jego odbiorcy ścisła więź pomiędzy zobowiązaniem wekslowym a zobowiązaniem, z którego wynika podlegająca zabezpieczeniu wierzytelność, przejawia się w tym, że wierzyciel nie może z mocy weksla uzyskać w zasadzie więcej praw niż przysługuje mu w ramach stosunku, z którego wynika podlegająca zabezpieczeniu wierzytelność, a spełnienie jednego z tych zobowiązań powoduje wygaśnięcie także drugiego (por. uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 7 stycznia 1967 r., mająca moc zasady prawnej, III CZP 19/66, OSNCP 1968, nr 5, poz. 79, uchwała połączonych Izb Cywilnej oraz Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 24 kwietnia 1972 r., III PZP 17/70, OSNCP 1973, nr 5, poz. 72, pkt III. 1.c uzasadnienia, oraz wyroki Sądu Najwyższego z dnia 14 marca 1997 r., I CKN 48/97, OSNC 1997, nr 9, poz. 124, z dnia 5 lutego 1998 r., III CKN 342/97, OSNC 1998, nr 9, poz. 141, z dnia 21 października 1998 r., II CKN 10/98, OSNC 1999, nr 5, poz. 93 i z dnia 18 listopada 1999 r., I CKN 215/98, OSNC 2000, nr 7-8, poz. 128).

Nie budzi wątpliwości, że wypełnienie weksla *in blanco* zgodnie z porozumieniem co do jego uzupełnienia nie stanowi przesłanki formalnej. Weksel *in blanco* wypełniony niezgodnie z porozumieniem, ale w sposób odpowiadający wymaganiom co do formy przewidzianym w art. 1 lub art. 101 pr. weksl. musi być zatem uważany za weksel trasowany lub weksel własny w rozumieniu wymienionych przepisów. Uzupełnienie weksla *in blanco* zgodnie z otrzymanym upoważnieniem warunkuje jedynie odpowiedzialność wekslową osoby na nim podpisanej.

Przedstawione uwagi konieczne były dla rozważenia kwestii możliwości podnoszenia przez dłużnika wekslowego, a zatem także poręczyciela wekslowego, zarzutu wypełnienia weksla *in blanco* niezgodnie z zawartym porozumieniem. Nie budzi wątpliwości, że dłużnik wekslowy ma taką możliwość, nie oznacza to – wbrew zarzutom podniesionym w kasacji - że w razie wypełnienia weksla niezgodnie z zawartym porozumieniem osoba, która wręczyła weksel *in blanco* (także poręczyciel) nie jest w ogóle zobowiązana wekslowo. Przyjąć należy, że w takiej sytuacji odpowiedzialność wekslowa dłużnika istnieje w takich granicach, w jakich

odpowiadałby w razie prawidłowego wypełnienia weksla. Mamy tu do czynienia z zarzutem w ścisłym tego słowa znaczeniu. Skarżący żadnego z zarzutów, którego uwzględnienie ograniczałoby zakres jego odpowiedzialności nie zgłosił. Okoliczność, że powodowy Bank wyzbył się dodatkowego zabezpieczenia, o jakim mowa w § 9 pkt 4 deklaracji wekslowej, tj. hipoteki zwykłej, nie może stanowić podstawy formułowania zarzutu wypełnienia weksla niezgodnie z porozumieniem (deklaracją wekslową). Nawet w przypadku uznania za nieważną - w części dotyczącej zabezpieczenia spłaty kredytu - zmianę umowy kredytu łączącej strony, nie można skutecznie podnosić zarzutu wypełnienia weksla niezgodnie z porozumieniem. Aneks do umowy kwestionowany przez skarżącego w niczym nie zmienił warunków deklaracji wekslowej, ani – co najistotniejsze – nie spowodował wypełnienia weksla niezgodnie z tą deklaracją.

Z przytoczonych względów obie podstawy kasacyjne uznać należało za nie usprawiedliwione, natomiast zaskarżony wyrok, mimo że jego uzasadnienie we wskazanym zakresie budzi zastrzeżenia, to odpowiada prawu. Kasacja podlegała więc oddaleniu (art. 393¹² k.p.c.). O kosztach nie opłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu w postępowaniu kasacyjnym orzeczono na podstawie § 19 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nie opłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz. U. Nr 163, poz. 1348, ze zm.).